

Asia: VN/23943/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi jätelain muuttamisesta

Lausunto

5 c § Toisessa ETA-maassa tehdyn päätöksen ja lainsäädännön tunnustaminen

-

32 § Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto

Pitkäkestoisen ja tuloksellisen jätehuollon kehittämisen näkökulmasta toistuvat muutokset jätehuollon järjestämisvastuisiin ovat ongelmallisia. Kuntien vastuuta jätehuollossa rajataan jatkuvasti, vaikka ympäristö- ja jätepoliittisten tavoitteiden tehokas täytäntöönpano edellyttää kuntien riittävän vahvaa asemaa jätehuollossa. Jatkuvilla kuntavastuun supistuksilla myös vaarannetaan kuntien jätehuoltoon tekemät pitkäikäiset investoinnit saattamalla ne osin turhiksi, mistä kustannukset kantavat kunnat ja niiden asukkaat. Koska lainsäädäntömuutoksia on hankalaa ennakoita, vaikeutetaan myös tulevia investointeja ja kehitystyötä.

Kunnat käyttävät aktiivisesti eri ohjauskeinoja (mm. jätehuoltomääräykset, jätetaksa ja jäteneuvonta) jätelain etusijajärjestyksen mukaisen jätehuollon edistämiseen kunnan jätehuoltovastuulla olevilla kiinteistöillä. Jätehuoltoviranomaisella on kattavat rekisterit kunnallisen jätehuollon piiriin kuuluvista asiakkaista, joiden palvelujen määräysten mukaisuutta seurataan tehokkaasti. Jätteiden erilliskeräys voidaan myös toimeenpanna ilman raskaita hallintopakkoprosesseja. Kun kunnan vastuulta poistuu toimintoja, kunnilla ei ole enää mahdollisuutta ohjata yhdyskuntajätehuollon toteuttamista näillä kiinteistöillä, eivätkä ne ole enää kattavasti keskitetyssä rekisterissä ja seurannassa.

Kun ajatellaan kunnallisten jätehuoltopalvelujen kokonaisuutta, on yhdenvertaisuuden näkökulmasta ongelmallista jakaa kunnan asukkaita kahteen eri luokkaan riippuen siitä, missä he asuvat. Tähän saakka kaikki asukkaat ovat voineet käyttää laajasti kunnallisia jätehuoltopalveluja: sekajätteen ja kierrätettävien jätteiden keräyksen lisäksi käytettävissä on ollut mm. jäteneuvonta, vaarallisten jätteiden keräyspalvelut, poistotekstiilien keräys ja lajitteluasemapalvelut. Muutoksen myötä osa asukkaista jää näiden perusmaksuilla rahoitettavien palveluiden ulkopuolelle.

Ongelmallista on sekin, jos nämä asukkaat käyttävät tosiasiaassa näitä palveluja edelleen, mutta palvelut katetaan muiden asukkaiden maksamilla jätemaksuilla.

Jätelaisissa käytetään asumisen käsitettä myös muualla kuin niissä säännöksissä, joita nyt ehdotetaan muutettaviksi. Lakimuutoksen esitöistä ei käy ilmi, miten käsitettä näissä säännöksissä jatkossa tulkitaan eli tarkoitetaanko vain kotitaloudessa ja vapaa-ajan asunnossa syntyvää jätettä. Kunnan vastuulle on esimerkiksi säädetty asumisessa syntyvän vaarallisen jätteen vastaanotto ja käsittely, eikä tähän säännökseen ole esitetty muutosta. Tästä saattaa syntyä käsitys, että vaarallisen jätteen jätehuoltoa koskeva vastuu ulottuu kaikkeen asumiseen, vaikka laitosasumisen muut yhdyskuntajätteet rajataan kuntavastuun ulkopuolelle.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan vastuunjaon selkiyttäminen yhtenäistää tulkintakäytäntöjä ja vähentää tulkintoihin liittyvien epäselvyyksien selvittämisestä kunnille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Savo-Pielisen jätelautakunta toteaa, että nykyinen lainsäädäntö ei ole aiheuttanut alueella sellaisia tulkintaristiriitoja, joita ehdotettu muutos selventäisi. Kun uusia rajoituksia tehdään, aiheutetaan uusia tulkintarajapintoja. Kaiken kaikkiaan nyt ehdotettu muutos jätelakiin ei vähennä käytännössä lainkaan kunnille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Päinvastoin muutos aiheuttaa jälleen tarpeen muuttaa kunnallisia jätehuoltomääräyksiä, ohjeita ja käytäntöjä eli lisää hallinnollista työtä.

Nyt tehtävä jätelain muutos saattaa vaikuttaa yksinään pieneltä. Kun otetaan huomioon, että se on osa jatkuvaa muutosten sarjaa, jolla kavennetaan kunnan vastuuta ja toimintamahdollisuuksia jätehuollossa, sen merkitys on suurempi. Savo-Pielisen jätelautakunta katsoo, ettei nyt esitettyä muutosta vastuunjakoon pitäisi toteuttaa. Jätelain tulevissa muutoksissa kuntien asemaa tulisi päinvastoin vahvistaa, jotta varmistetaan tehokas, alueellisesti kattava ja ympäristövastuullinen jätehuollon infrastruktuuri. Erityisesti pienille toimijoille kunnan järjestämä ja keskitetysti kilpailuttama jätehuolto laajoine kierrätys-mahdollisuuksineen mahdollistaa etusijajärjestyksen mukaisen jätehuollon lisäksi palvelun saatavuuden ja vaivattomuuden. Kun kuntien jäteyhtiöt joka tapauksessa kilpailuttavat kuljetuspalvelut ja merkittävässä määrin myös jätteiden käsittelypalveluja yksityisiltä jätealan yrityksiltä, edistetään myös kilpailua ja alueellista yritystoiminnan kehittymistä.

35 § Kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen järjestäminen

-

48 § Tuottajavastuun piiriin kuuluvat tuotteet ja tuottajat

Jätelakiin ehdotettu muutos paperin tuottajavastuun laajentamisesta kattamaan myös kirjat on perusteltu. Muille paperituotteille on jo olemassa tuottajavastuu ja kirjojen sisällyttäminen kerättäväksi yhdessä muiden paperituotteiden kanssa on helppoa asukkaille. Vaikka muutoksen positiivinen ympäristövaikutus on keräyspaperin kierrätyksen kokonaisuus huomioon ottaen vähäinen, on muutos kuitenkin järkevää toteuttaa, mikäli sillä saadaan edistettyä kierrätystä.

Siirtymäsäännös

-

Muuta huomioitavaa

-

Pöntinen Saija
Savo-Pielisen jätelautakunta